

Asia: VN/18780/2023-LVM-180

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi)

Lausunnonantajan lausunto

Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Kokkolan Satama Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Liikenne 12 -ohjelmasta. Liikenne 12:n merkitys satamien kehittämiseksi on erittäin keskeinen koskien huoltovarmuutta, puolustusta sekä puhdasta siirtymää ja muuttunutta roolia energiahuollossa. Haluamme erityisesti kiinnittää huomiota seuraaviin näkökohtiin: meriväylien käytettävyyteen uudessa tilanteessa, syvyyden, leveyden sekä profiilin osalta. Lisäksi on hyvä todeta kyseessä olevan sataman todellinen kapasiteetti ja mahdollistaja niin varautumisessa, poikkeusoloissa kun valmiudessa ja sen huomioiminen TEN-T ydinverkostossa.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Vallitsevassa geopolitisessa tilassa varsinkin, Suomi on saari länteen katsottuna. Tätä ei ole riittävästi mielestämme huomioitu suunnitelmaluonnoksen toimenpiteissä.

Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Satamat ovat keskeisiä mahdollistavia toimijoita huoltovarmuudessa ja sotilaallisessa liikkuvuudessa myös Naton suuntaan. Tämä tulee näkyä selvemmin rahoituksen kohdentamisessa ja rahoituksen hakemisessa EU:n sekä Naton taholta.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

Digitalisaatio on kaiken ytimessä ja tulee siten kehittää edelleen voimakkaasta. On kuitenkin hyvä huomioida että digitalisuus ei korvaa tarvittavaa infraa, eli satamien meriväyliä, takamaayhteyksiä ja satamissa riittävä määrä laitureita, ro-ro rampeja, riittävästi laajoja kenttä- ja toiminta-alueita.

Suunnitelmaluonnoksen ympäristöarviointi on huomioitu riittävästi suunnitelman laajuuteen nähden.

Muut huomiot?

KOKKOLAN SATAMA TEN-T YDINSATAMAKSI

Euroopan laajuista liikenneverkkoa (TEN-T) koskeva päivitetty asetus astui voimaan kesällä 2024. Asetuksen sisältämän artikla 58:n nojalla Suomen on mahdollista esittää Kokkolan sataman statuksen kohottamista ydin-verkkosatamaksi. Artiklan mukaan komissio voi, jäsenmaiden pyynnöstä, sisällyttää uusia satamia ydinverkkoon, mikäli niiden todetaan saavuttaneen lisää eurooppalaista lisäarvoa niiden geostrategisesta merkityksestään johtuen ja jos osoitetaan, että infrastruktuuriluokkaa koskevat vaatimukset kyetään täyttämään.

Uuden TEN-T-asetuksen neuvotteluvaiheessa Kokkolan satama lukeutui Euroopan parlamentin kantaan ydin-verkkosatamana. Ehdotettu ydinsatamastatus olisi merkittävä edistysaskel, joka heijastaa sataman roolia ja sitoumuksia paremmin kuin nykyinen asema osana kattavaa verkkoa. Statuksen kohottaminen parantaisi sataman pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä lisääntyneiden investointien sekä vakiintuneen huoltovarmuuskriittisen aseman johdosta.

Tällä kirjeellä tarjoamme ajantasaista tietoa Kokkolan sataman merkityksestä huoltovarmuudelle ja puolustukselle, nykyisen kaupallisen viennin ja tuonnin mahdollistamisen lisäksi. Viime mainittuihin voidaan laskea yli 1,5 mrd. euron viennin satamalogistiikka Kokkola Industrial Parkista, Keski- ja Pohjois-Suomen kaivannaisteollisuusyritysten vienti- ja tuontilogistiikka sekä tuulivoimalakomponenttilogistiikka ja vahvasti kasvava konttiliikenne. Lisäksi voidaan mainita meneillään oleva, usean vihreän siirtymän yritysten logistiikan mahdollistaminen. Kokkolassa on julkistettu muun muassa vety-, ammoniakki- ja metanolituotantoa ja myös vihreää energiaa käyttävän alumiinituotantolaitoksen käynnistämisen selvitykset.

Huoltovarmuus, puolustus sekä edellä kuvattu menestyksekkäs kaupallinen toiminta Kokkolan satamassa on mahdollista, koska Kokkolassa on laajennettu satamaa viimeisten parin vuosikymmenten aikana vastaamaan Vuosaaren sataman kokoista infraa.

Kokkolan huoltovarmuusliitäntäinen toiminta on kansallisesti korkealla tasolla. Huomionarvoisiin kriittisiin huoltovarmuusryhmiin lukeutuvat muun muassa EU:n ja Naton kriittisiksi luokittelemat värimetallit (nikkeli, koboltti, litium, sinkki), polttoaineet ja lannoitteet sekä kriittiset lannoiteraaka-aineet, kuten ammoniakki. Kaikkien edellä mainittujen ryhmien tavaraliikenne- ja satamakäsittelymäärät ovat suuria.

Puolustuksen kriittisyys on myös korkealla, samasta syystä kuin menestyksekkäs kaupallinen toiminta. Sata-maan johtaa pohjoisen Selkämeren sekä Perämeren, eli Läntisen- sekä Pohjois-Suomen syvin väylä 14,2 m. Sataman raideliikennekapasiteetti on hyvien tieyhteyksien lisäksi täysin integroitu Keski-, Pohjois- ja Itä-Suomen raidelinjoihin ja mahdollistaa jopa kilometrin mittaisten junien tuomisen väliratapihoidille sekä kaikkiin Kokkolan kolmeen satamaan. Tämä yhdistettynä Kokkolan sataman ylivoimaiseen eri tavaralajikkeiden käsittelykapasiteettiin takaa puolustuksellisen toiminnan

tarvitsevan kapasiteetin – välittömästi. Sataman erikoisuutena voidaan mainita väylän kulkusyvyyden, muodon ja yli kilometrin pituisten laiturien mahdollistama lentotukialusten saapuminen satamaan.

Kokkolan satama on Suomen viiden suurimman sataman joukossa rahdin käsittelymäärissä mitattuna, mutta kapasiteetiltaan satama on huomattavasti suurempi.

Sataman lisääminen TEN-T ydinverkkoon varmistaisi Suomen logistista ulottuvuutta uudessa geopoliittisessa tilassa sekä huoltovarmuuden että puolustuksen näkökulmasta. Ydinverkkostatus parantaisi EU:n ja Suomen kykyä huoltaa EU:n pisintä itärajaa mahdollisten kriisi- ja poikkeusolojen aikana.

Kokkolan satama on avainasemassa korkean tason sotilaallisen liikkuvuuden ylläpitämiseksi Suomessa ja Euroopassa.

KOKKOLAN KANTASATAMAN VÄYLÄN SYVENTÄMINEN 11 METRIIN

Kokkolan kantasatamaan johtavan väylän syventäminen 9,5 metristä 11,0 metriin on merkittävä hanke, joka parantaa Kokkolan sataman kilpailukykyä ja mahdollistaa suurempien alusten täyden lastauksen. Tämä hanke on osa laajempaa vihreän siirtymän ohjelmaa, joka tukee talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvin-vointiyhteiskunnan rakentamista.

Kokkolan alueella on käynnissä usean julkistetun yrityksen vetyklusterin kehittämishanke, jossa selvitetään alueen mahdollisuuksia vedyn arvoketjussa. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni julkistetuista yrityksistä voivat käynnistää, vedyn, ammoniakkin ja metanolin tuotannon 3-5 vuoden sisällä. Nämä hankkeet ovat osa Suomen hallituksen vihreän siirtymän ohjelmaa, jolla pyritään nostamaan Suomen maailman kärkimaaksi vety- ja kiertotaloudessa sekä päästöttömissä energiajärjestelmissä.

Kokkolan satama valmistelee mittavaa laajennusta, joka tukee vihreän siirtymän kuljetuksia, edellä mainittujen vetyklusteriin kuuluvien yhtiöiden lisäksi, myös vihreätä energiaa käyttävän alumiinituotantoyhtiön tarpeisiin. Sataman suunnitelmissa Kantasatama, erityisesti Kantasataman ns. aallonmurtaja-alue on keskeisessä roolissa, ja siitä tulee vetyklusteriyhtiöiden tuotannon käynnistymisen myötä tärkeä vetyteollisuuden logistiikkapiste.

Vetyhankkeilla on useita ympäristöhyötyjä, jotka edistävät kestävämpää ja puhtaampaa tulevaisuutta, kuten nollapäästöt, hiilineutraalisuus, uusien energialähteiden integrointi jne.

Kantasataman väylän ruoppauksen alustava kustannusarvio on n. 13,0 milj. euroa

Satamaväylän syventämisellä on useita merkittäviä hyötyjä:

Parantunut kilpailukyky: syvempi väylä mahdollistaa suurempien alusten täyden lastauksen, mikä parantaa sataman kilpailukykyä ja houkuttelevuutta kansainvälisille varustamoille.

Tehokkuus ja kustannussäästöt - tehokkaampi logistiikka: Suuremmat alukset voivat kuljettaa enemmän rahtia yhdellä matkalla, mikä vähentää kuljetuskustannuksia ja parantaa logistiikan tehokkuutta.

Ympäristöhyödyt: Pienemmät päästöt per kuljetettu tonni, eli ympäristöystävällinen logistiikka.

Alueellinen kehitys: Sataman ja sen ympäristön kehittäminen luo uusia työpaikkoja ja edistää alueen taloudellista kasvua.

Ulkomaankaupan tukeminen: Syvempi väylä tukee Suomen ulkomaankauppaa, sillä se mahdollistaa tehokkaamman ja kilpailukykyisemmän tavaraliikenteen.

Nämä hyödyt tekevät satamaväylän syventämisestä tärkeän investoinnin sekä taloudellisesti että ympäristön kannalta ja tekevät lisäksi Kokkolan satamasta entistä vahvemman toimijan kansainvälisillä markkinoilla ja tukevat alueen pitkän aikavälin kehitystä.

Huoltovarmuus

Kokkolan sataman sijainti Suomen länsirannikolla tekee siitä strategisesti tärkeän logistiikkakeskuksen. Syvennetty väylä vahvistaa sataman roolia kansainvälisessä kaupassa ja parantaa sen kykyä toimia huoltovarmuuskriittisenä solmukohtana.

Kestävyys ja resilienssin parantaminen

Infrastruktuuriparannukset, kuten väylän syventäminen, lisäävät Suomen kykyä selviytyä erilaisista häiriöistä ja kriiseistä. Tämä parantaa sataman ja alueen resilienssiä ja tukee jatkuvaa toimintaa poikkeusolosuhteissa.

Väylän syventäminen vahvistaa sataman roolia kansallisena ja kansainvälisenä logistiikkakeskuksena ja parantaa saavutettavuutta ja Suomen sekä Euroopan huoltovarmuutta.

Witting Torbjörn
Kokkolan Satama Oy